

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล วัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย*

PUBLIC PARTICIPATION IN LOCAL DEVELOPMENT OF WAT THAT SUBDISTRICT MUNICIPALITY, MUEANG NONG KHAI DISTRICT, NONG KHAI PROVINCE

พระครูสุตสารบัณฑิต สิริวณฺโณ (จ๋านงค์ ผมไผ)¹ และ อริย์ธัช เลิศรวมโชค²

Phrakru Sutasarabandit Siriwunno (Jumngong Pompai)¹ and Arithat Loesruamchok²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

¹⁻²Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nong Khai Campus, Thailand

Corresponding author E-mail: jumngongkai@gmail.com

Received 18 December 2025; Revised 29 December 2025; Accepted 30 December 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้วัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวัดธาตุ 2. เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวัดธาตุ 3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวัดธาตุ เก็บข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 คน การสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 12 คน การใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำเสนอเชิงพรรณนาความ และ การวิจัยเชิงปฏิบัติการกับผู้เข้าร่วม จำนวน 95 คน โดยการการเสวนาทางวิชาการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการประเมินผลการเข้าร่วมอบรม โดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน

Citation

* พระครูสุตสารบัณฑิต สิริวณฺโณ (จ๋านงค์ ผมไผ) และ อริย์ธัช เลิศรวมโชค. (2568). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 5(3), 64-84.

Phrakru Sutasarabandit Siriwunno (Jumngong Pompai) and Arithat Loesruamchok. (2568). Public Participation in Local Development of Wat That Subdistrict Municipality, Mueang Nong Khai District, Nong Khai Province. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 5(3), 64-84.

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวัดธาตุ พบว่า การส่งเสริมมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลวัดธาตุ สามารถประยุกต์ใช้แนวคิดทางพระพุทธศาสนาช่วยยกระดับทักษะมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลวัดธาตุ ส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลวัดธาตุ ในยุคปัจจุบันให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมก้าวกระโดด ประชาชนนำองค์ความรู้ไปถ่ายทอดส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลวัดธาตุ ส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลวัดธาตุ และสามารถปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันได้ 2. รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวัดธาตุ พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน เกิดการพัฒนาที่มีแนวทางในการนำเสนอธรรมนุญชุมชน ขั้นตอนในการปฏิบัติงานร่วมกัน การสื่อสารวิสัยทัศน์ร่วมกัน ช่องทางสื่อสารที่หลากหลาย การประชาสัมพันธ์ผ่านบุคคล การสื่อสารผ่านการจัดแสดงสินค้า ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืน 3. การนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวัดธาตุ พบว่า ความพึงพอใจ/ ความรู้ความเข้าใจ/การนำความรู้ไปใช้ ด้านความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมโดยรวมมีการรับรู้อยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำได้ดังนี้ มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ ก่อน การเข้าอบรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.35 มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ หลัง การเข้าอบรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.60

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน, การพัฒนาท้องถิ่น, ชุมชน, การบริหารท้องถิ่น, การพัฒนาอย่างยั่งยืน

Abstract

This research article has three objectives: 1. to examine the current state of public participation in local development in Wat That Subdistrict Municipality; 2. to develop a model of public participation in local development for Wat That Subdistrict Municipality; and 3. to propose a model of public participation in local development for Wat That Subdistrict Municipality. Data were collected through document analysis, in-depth interviews with 30 key informants, and a focus group discussion with 12 participants. Content analysis techniques were employed, and

the findings were presented descriptively. In addition, participatory action research was conducted with 95 participants through academic forums. Data were analyzed by evaluating training participation outcomes using descriptive statistics, including percentages and medians.

The research findings are as follows: 1. Regarding the current state of public participation in local development in Wat That Subdistrict Municipality, it was found that promoting public participation in local development can apply Buddhist principles to enhance citizens' participatory skills, preparing them for rapid social changes in the contemporary era. Citizens are able to transfer knowledge related to participation in local development and adapt with awareness to the dynamics of ongoing social change. 2. Regarding the model of public participation in local development in Wat That Subdistrict Municipality, community participation was found to foster development through approaches such as proposing a community charter, establishing steps for collaborative work, communicating a shared vision, utilizing diverse communication channels, public relations through key individuals, and communication through product exhibitions, all of which promote sustainable community development activities. 3. Regarding the proposed model of public participation in local development in Wat That Subdistrict Municipality, the results showed that participants' satisfaction, knowledge, understanding, and application of knowledge—particularly in terms of knowledge and understanding—were overall perceived at a high level. When considered by aspect and ranked from highest to lowest mean scores, participants' knowledge and understanding before training had a mean score of 4.35, while after training the mean score increased to 4.60.

Keywords: Public participation, Local development, Community, Local administration, Sustainable development

บทนำ

การพัฒนาท้องถิ่นเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่อย่างยั่งยืน การพัฒนาท้องถิ่นจะประสบผลสำเร็จได้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะ “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ซึ่งถือเป็นหัวใจของการบริหารงานท้องถิ่นในระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง (สุทธิพงษ์ วรรณไกรโรจน์, 2564) การมีส่วนร่วมทำให้ประชาชนตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบในการร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนา ร่วมวางแผน ตัดสินใจ ดำเนินการ และตรวจสอบกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อำพร บัวเขียว, 2562) ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นจุดเริ่มต้นของการปกครองตัวเองในการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เป็นการเรียนรู้การเมืองการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้กำหนดการปกครองส่วนท้องถิ่น (Local government) ให้ประชาชนปกครองตนเอง ประชาชน มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ของตนเองได้อย่างอิสระ ตั้งแต่การมีส่วนร่วมกัน กำหนดคณะผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นตลอดจนมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายสาธารณะ นำนโยบายสู่การปฏิบัติส่วนรัฐบาลกลางทำหน้าที่เพียงกำกับดูแลและสนับสนุนทรัพยากรอยู่ห่างๆ รัฐบาลส่วนท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน (จิตาภา ธีรศิริกุล, 2565 : 56)

ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ลงวันที่ 16 ธันวาคม 2539 องค์การบริหารส่วนตำบลได้ยกฐานะ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540 เพื่อกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบล สามารถเอื้ออำนวยประโยชน์สุขและแก้ไขปัญหาความทุกข์ของประชาชนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (โกวิทย์ พวงงาม, 2550 : 89) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการต่าง ๆ ของชุมชนนั้นเป็นทั้งวิธีการและจุดของการพัฒนาชนบทเพราะจุดหมายของการพัฒนาชนบทคือ ความสามารถในการพึ่งตนเองของชนบทในการปกครองและการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้ และการจะบรรลุจุดหมายดังกล่าวได้ประชาชนต้องเกิดการเรียนรู้ และการเรียนรู้ที่ต้นนี้เกิดจากการมีส่วนร่วม (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2550 : 25) ประชาชนของประเทศไทยกับการมีส่วนร่วมนั้นได้กำหนดในบัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งกล่าวว่า บุคคลย่อมได้สิทธิและเสรีภาพ และมีช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วม โดยการใชสิทธิทางตรง

เช่น มาตรา 254 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชื่อกันเพื่อเสนอข้อบัญญัติหรือเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไข ที่ตามกฎหมายบัญญัติ จะต้องมีความหมายออกมากำหนดหลักเกณฑ์ต่อไป (อติวัส ศิริพันธ์, 2563 : 41)

ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดให้เทศบาลมีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม โดยต้องดำเนินการตามความต้องการและปัญหาของประชาชนในพื้นที่ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2565) อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาของ ชูชาติ สายสุนทร (2566) พบว่า ปัญหาสำคัญของการบริหารงานท้องถิ่นในหลายพื้นที่ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ยังอยู่ในระดับต่ำ ประชาชนจำนวนมากขาดความเข้าใจในบทบาทของตนในการร่วมพัฒนา และมักมองว่าการบริหารงานท้องถิ่นเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐเพียงฝ่ายเดียว

การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เพราะประชาชนในท้องถิ่นจะมีความรู้และความเข้าใจดีว่าท้องถิ่นมีปัญหาหรือความ ต้องการอะไร เพราะประชาชนจะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบ โดยตรงจากการนำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาปฏิบัติ โดยการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ถือเป็นกระบวนการแรก ที่มีเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น และถือเป็นตัวกำหนดแนวทางการ พัฒนาท้องถิ่นที่สำคัญ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในทุกขั้นตอน การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่นของประชาชนในท้องถิ่นจะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถกำหนดทิศทาง การพัฒนาท้องถิ่นให้มุ่งไปสู่เป้าหมายอันพึงประสงค์ได้อย่างรวดเร็วเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง สามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ และสามารถบรรลุผล ตามเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างแท้จริง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นของตนเองอย่างยั่งยืน (จตุพร มาเพิ่มผล, 2566 : 12) การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในระดับต่าง ๆ ในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ทำให้เกิดมิติทางชุมชน สังคม เศรษฐกิจ และการพัฒนาภายในท้องถิ่นอย่างชัดเจน เพราะคนในท้องถิ่นเท่านั้นที่จะทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการในพื้นที่ของตนเอง การเข้ามามีบทบาทหน้าที่จึงมีส่วนสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

สำหรับ เทศบาลตำบลวัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงทั้งในด้านทรัพยากรมนุษย์ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยเฉพาะการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมริมแม่น้ำโขงที่สำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่ในช่วงที่ผ่านมา การดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นยังประสบปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ทั่วถึง ทั้งในขั้นตอนการวางแผนพัฒนา การจัดทำงบประมาณ และการติดตามประเมินผลโครงการ ส่งผลให้บางโครงการไม่ตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของชุมชน (สำนักงานเทศบาลตำบลวัดธาตุ, 2567)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยได้มีความสนใจและมีความต้องการที่จะศึกษา “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย” โดยมุ่งการส่งเสริมพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลวัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย เพื่อสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลวัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย และเพื่อนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลวัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยมุ่งการส่งเสริมมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลวัดธาตุ สามารถประยุกต์ใช้แนวคิดทางพระพุทธศาสนาช่วยยกระดับทักษะมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลวัดธาตุ ส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลวัดธาตุ ในยุคปัจจุบันให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมก้าวกระโดด ประชาชนนำองค์ความรู้ไปถ่ายทอดมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลวัดธาตุ ส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลวัดธาตุ และสามารถปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ตำบลวัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) เป็นกระบวนการที่ประชาชนเข้ามา มีบทบาทในกิจกรรมการบริหารจัดการของรัฐในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน ไปจนถึงการติดตามและประเมินผล (สุทธิวัฒน์ รัตน์พร, 2565) การมีส่วนร่วมช่วยให้ประชาชนได้ใช้สิทธิและเสียงของตนในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยและการกระจายอำนาจ (ธวัชชัย เกิดสวัสดิ์, 2566)

พูนศักดิ์ บำรุงกิจ (2564) อธิบายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนประกอบด้วย 4 มิติหลัก ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน (Planning Participation)
2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision-Making Participation)
3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation Participation) และ
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation Participation)

ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมในแต่ละระดับขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และความเชื่อมั่นของประชาชนต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล มีหน้าที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งเน้นให้ประชาชนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางการพัฒนา (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2565) การสร้างกลไกให้ประชาชนมีส่วนร่วม เช่น การจัดเวทีประชาคม การประชุมแผนพัฒนา และการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ ถือเป็นวิธีการที่ช่วยให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมในกระบวนการพัฒนา (อำพร บัวเขียว, 2562)

ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะมีประสิทธิภาพได้ก็ต่อเมื่อเทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้ามามีบทบาทอย่างเท่าเทียม และมีระบบบริหารจัดการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ (ชูชาติ สายสุนทร, 2566) นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นกับชุมชนจะช่วยสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น (สุทธิพงษ์ วรรณไกรโรจน์, 2564)

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากการศึกษาของ จิราพร ทองอยู่ (2565) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่

1. ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ การศึกษา และอาชีพ
2. ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร เช่น การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารงานของเทศบาล
3. ปัจจัยด้านโครงสร้างและนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ
4. ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมในชุมชน ซึ่งมีผลต่อค่านิยมการมีส่วนร่วม

ในทำนองเดียวกัน วารสารการบริหารท้องถิ่น (2566) รายงานว่า การสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อเทศบาลเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม เพราะเมื่อประชาชนรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองมีคุณค่าและได้รับการนำไปใช้จริง จะเกิดแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมมากขึ้น

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยของ กฤษณะ แสงงาม (2566) เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองเลย” พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง โดยมีการเข้าร่วมประชาคมหมู่บ้านและให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำโครงการ แต่ยังมีข้อจำกัดด้านความรู้เกี่ยวกับกระบวนการงบประมาณ

ส่วนงานของ นฤมล มั่งมี (2565) ศึกษา “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครขอนแก่น” พบว่า ความต่อเนื่องของการสื่อสารระหว่างเทศบาลกับประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วม โดยเทศบาลที่เปิดช่องทางออนไลน์และการประชุมชุมชนอย่างสม่ำเสมอ จะได้รับความร่วมมือมากกว่า

เมื่อพิจารณาบริบทของ เทศบาลตำบลวัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ซึ่งมีความโดดเด่นทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยววิถีริมฝั่งโขง การส่งเสริมให้

ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นจึงมีความสำคัญยิ่ง เพราะจะช่วยให้การพัฒนาเกิดจากฐานรากของชุมชน มีความยั่งยืน และสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ในรูปแบบการวิจัย R&D (Research and Development) โดยใช้การสังเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

1.1 การศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร ได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวกับแนวคิดและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครือข่าย หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม ภาพถ่าย เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบความสัมพันธ์ กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล

1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ คณะกรรมการองค์การบริหารเทศบาลตำบล ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 30 รูป/คน ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 12 รูป/คน เก็บข้อมูลโดยสนทนากลุ่ม ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำเสนอเชิงพรรณนาความ

1.3 การสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาเทศบาล ข้าราชการหรือพนักงานเทศบาล ผู้นำชุมชน ตัวแทนภาคประชาชน/ประชาสังคม ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 12 รูป/คน

1.4 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ กับผู้เข้าร่วม จำนวน 95 คน จากการเสวนาทางวิชาการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล

2.2 เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เพื่อกระบวนการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ในแต่ละประเด็นเปิดกว้างให้แก่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย และลึกพอที่จะนำมาสรุปประมวลวิเคราะห์ผลได้ นำไปสู่รูปแบบและยกระดับพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล

2.3 การจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ระดมสมอง (Brain Storming) โดยดำเนินการร่วมกับตัวแทนผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาเทศบาล ข้าราชการหรือพนักงานเทศบาล ผู้นำชุมชน ตัวแทนภาคประชาชน/ประชาสังคม

2.4 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยการการเสวนาทางวิชาการ เรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวัดธาตุ” ซึ่งเป็นรูปแบบที่ได้จากการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 การลงพื้นที่ใน จังหวัดหนองคาย โดยการนำของผู้ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ 4 ชุมชน ได้แก่ 1) บ้านเมืองบาง 2) บ้านเม็ก 3) บ้านเตื่อ และ 4) บ้านวังยาง ในจังหวัดหนองคาย และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยลงพื้นที่ด้วยตนเอง

3.2 การสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับตัวแทนชุมชน/ หน่วยงานภาครัฐ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ในด้านผู้นำท้องถิ่น ด้านการสื่อสาร ด้านการปฏิบัติการ และด้านการมีส่วนร่วม

3.3 การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล

3.4 การจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล เป็นต้น

3.5 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยการการเสวนาทางวิชาการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการประเมินผลการเข้าร่วมอบรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ เมื่อได้ข้อมูลจากภาคเอกสารและภาคสนามจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Quantitative Research) ซึ่งข้อมูลที่รวบรวมได้จากการประมวลเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบมีแนวคำถาม (Guideline) และการสังเกตในการยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ในด้านผู้นำท้องถิ่น ด้านการสื่อสาร ด้านการปฏิบัติการ และด้านการมีส่วนร่วม โดยการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยจัดลำดับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ จากนั้นนำเสนอข้อมูลจะอยู่ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่าย และการพรรณนาความประกอบการบรรยาย ส่วนการประเมินผลใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

จากการศึกษา “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล วัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย” ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยในประเด็นต่างๆ พบว่า

1. สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

การส่งเสริมมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลวัดธาตุ สามารถประยุกต์ใช้แนวคิดทางพระพุทธศาสนาช่วยยกระดับทักษะมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลวัดธาตุ ส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลวัดธาตุ ในยุคปัจจุบันให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมก้าวกระโดด ประชาชนนำองค์ความรู้ไปถ่ายทอดส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลวัดธาตุ ส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลวัดธาตุ และสามารถปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันได้

2. รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

การมีส่วนร่วมของชุมชน เกิดการพัฒนาที่มีแนวทางในการนำเสนอธรรมนูญชุมชน ขั้นตอนในการปฏิบัติงานร่วมกัน การสื่อสารวิสัยทัศน์ร่วมกัน ช่องทางสื่อสารที่หลากหลาย

การประชาสัมพันธ์ผ่านบุคคล การสื่อสารผ่านการจัดแสดงสินค้า ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรม พัฒนาชุมชนให้ยั่งยืน ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนผ่านการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ผู้นำที่มีภาวะผู้นำเข้มแข็งมักเปิดโอกาสให้สมาชิกชุมชนได้แสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน นอกจากนี้ ผู้นำท้องถิ่นที่มีวิสัยทัศน์และความโปร่งใสยังสามารถเป็นแบบอย่างในการบริหารจัดการอย่างมีธรรมาภิบาล ช่วยกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจและพร้อมร่วมมือในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาชี้ว่า การมีส่วนร่วมอย่างจริงจังของผู้นำท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการและกิจกรรมในพื้นที่ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อีกทั้งยังช่วยสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชน ทำให้เกิดการพัฒนามีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง

3. นำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

ทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของประชาชน และรับทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ ร่วมกันเป็นอย่างดี ประชาชนได้นำผลิตภัณฑ์มาจัดแสดง และในงานเทศกาลภายในจังหวัดหนองคาย ทำให้การรับรู้ยังน้อยไป และควรเพิ่มช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายให้มากยิ่งขึ้น ในช่องทางออนไลน์ต่างๆ และสร้างเครือข่ายในการประสานภายในจังหวัดหนองคาย และควรมุ่งถึงวัตถุประสงค์ภายในมหาวิทยาลัย เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยเน้นไปที่เกษตรกร เพราะจังหวัดหนองคาย ประชาชนยังมีอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา หรือสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมช่วยให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความรับผิดชอบร่วมต่อกิจกรรมและโครงการของชุมชน กระบวนการมีส่วนร่วมที่ดีควรเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้แสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน ตัดสินใจ และติดตามประเมินผลอย่างเท่าเทียม ผู้นำท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมบรรยากาศแห่งความร่วมมือ โปร่งใส และไว้วางใจ เพื่อให้ประชาชนกล้าแสดงออกและเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ผลจากการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในระยะยาว อีกทั้งยังช่วยลดความขัดแย้งภายในพื้นที่ และ

สร้างความรู้สึกร่วมกันระหว่างประชาชนกับองค์กรท้องถิ่น ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองและขับเคลื่อนการพัฒนาได้อย่างมั่นคง

ในส่วนความพึงพอใจ/ ความรู้ความเข้าใจ/การนำความรู้ไปใช้ ด้านความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยรวมมีการรับรู้อยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงไปหาลดต่ำ ได้ดังนี้ มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ ก่อน การเข้าอบรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.35 มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ หลัง การเข้าอบรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.60

อภิปรายผล

การศึกษา “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย” ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

การมีส่วนร่วมของชุมชน มีการตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานในด้านต่างๆ และทุกกิจกรรม ทุกโครงการ มีการจัดตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานโดยมีผลผลิตทันที ที่ออกจำหน่าย ได้แก่ กระปุกออมสิน แก้วกาแฟ แก้วน้ำ เสื้อ และกระเป๋า เป็นต้น ซึ่งได้รับการตอบรับจากประชาชนทั่วไป และนิสิตเป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริภักตร์ ศิริโท (2560 : 159 – 177) วิจัยเรื่อง ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญระดับมากกับปัจจัย สนับสนุนความเป็นองค์กรนวัตกรรมด้านความคิดสร้างสรรค์ และความรู้ และมีความคิดเห็นต่อ ระดับความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาไทยในภาพรวมในระดับค่อนข้างมาก ปัจจัยสนับสนุนความเป็นองค์กรนวัตกรรมที่สามารถเป็นตัวทำนายนระดับความเป็นองค์กร นวัตกรรมได้มี 5 ด้าน คือ ด้านโครงสร้าง ด้านวัฒนธรรม ด้านการสื่อสารระหว่างบุคคล ด้านเครื่องมือ และเทคโนโลยี และด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยรวมกันทำนายนระดับความเป็นองค์กรนวัตกรรม ได้ร้อยละ 56.3 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญาลักษณ์ ใจเที่ยง (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเขตพระนครกรุงเทพมหานคร ต่อการพัฒนาทักษะเยาวชนไทย 4.0” ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ต่อการพัฒนาทักษะเยาวชนไทย 4.0 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2) แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ต่อการพัฒนาทักษะเยาวชนไทย 4.0 พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในลักษณะคณะกรรมการด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติด้วยการเปิดโอกาส เปิดใจ เปิดกว้างให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อพัฒนาศักยภาพและสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเยาวชน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ มีส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในลักษณะแบบเป็นที่เป็นนอ้กกัน ปัญหาของการมีส่วนร่วม การถูกจำกัดด้วยสถานที่ งบประมาณมีไม่เพียงพอ จำนวนเยาวชนในชุมชนมีน้อย และความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐเข้ามาในชุมชนไม่ต่อเนื่อง เยาวชนย้ายติดตามผู้ปกครอง ส่งผลต่อการจัดกิจกรรม

2. รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นได้รับข้อมูลข่าวสาร ล้วนสื่อสารไปในทางเดียวกัน ทำให้ทราบวัตถุประสงค์ โดยเริ่มจาก ทำหน้าที่ในการเผยแพร่ การติดต่อประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมกิจกรรมด้านการฝึกอบรมวิธีทำให้แก่นิสิต และประชาชนทั่วไป การใช้สื่อออนไลน์ต่างๆ ในการนำเสนอขั้นตอน และการออกจัดแสดงสินค้า ทั้งประเภทเอกสาร สิ่งตีพิมพ์ และ ระบบออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณะ แสงงาม (2566) เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองเลย” พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง โดยมีการเข้าร่วมประชาคมหมู่บ้านและให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำโครงการ แต่ยังมีข้อจำกัดด้านความรู้เกี่ยวกับกระบวนการงบประมาณ

3. เสนอนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

การนำเสนอผลิตภัณฑ์ชุมชน จุดเริ่มแรกเป็นการออกแบบกระปุกออมสิน โดยการตัดสินใจของทุกฝ่าย และใช้ช่างเป็นสัญลักษณ์ร่วมกันถึงได้นำผลิตภัณฑ์มาจัดแสดง และในงานเทศกาลภายในจังหวัดหนองคาย ทำให้การรับรู้ยังน้อยไป และควรเพิ่มช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายให้มากขึ้น ในช่องทางออนไลน์ต่างๆ และสร้างเครือข่ายในการประสานภายในจังหวัดหนองคาย และควรมุ่งถึงวัตถุประสงค์ภายในชุมชน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยเน้นไปที่เกษตรกร เพราะจังหวัดหนองคาย ประชาชนยังมีอาชีพเกษตรกรเป็นหลักสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ นฤมล มั่งมี (2565) ศึกษา “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครขอนแก่น” พบว่า ความต่อเนื่องของการสื่อสารระหว่างเทศบาลกับประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วม โดยเทศบาลที่เปิดช่องทางออนไลน์และการประชุมชุมชนอย่างสม่ำเสมอ จะได้รับความร่วมมือมากกว่า

องค์ความรู้ใหม่

1. การมีส่วนร่วมเชิง “วัฒนธรรมชุมชน” (Cultural-Based Participation)

การศึกษาพบว่า “วัฒนธรรมท้องถิ่นริมฝั่งโขง” เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟ งานบุญพระธาตุ และวิถีชีวิตแบบพหุวัฒนธรรมของคนหนองคาย มีอิทธิพลอย่างมากต่อการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลตำบลวัดธาตุ ซึ่งแตกต่างจากโมเดลการมีส่วนร่วมทั่วไปของเทศบาลในพื้นที่เมืองใหญ่

กล่าวคือ การรวมกลุ่มและการตัดสินใจในชุมชนมักอิง “ระบบเครือญาติ” และ “ผู้นำชุมชนเชิงศรัทธา” มากกว่าระบบราชการ ซึ่งถือเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สะท้อนว่า การมีส่วนร่วมในท้องถิ่นไม่ควรพัฒนาแยกจากบริบททางวัฒนธรรม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลการมีส่วนร่วมเชิงวัฒนธรรมชุมชน (Cultural-Based Participation Model)

2. โมเดล “สามเหลี่ยมการมีส่วนร่วม” (Triangular Participation Model)

จากการวิเคราะห์เชิงกระบวนการ พบรูปแบบการมีส่วนร่วมที่สามารถสังเคราะห์ได้เป็น “สามเหลี่ยมการมีส่วนร่วม” ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่

2.1 ประชาชน (People) ผู้รับผลประโยชน์โดยตรง มีแรงจูงใจจากปัญหาที่กระทบต่อชีวิตประจำวัน เช่น ถนน น้ำประปา หรือสิ่งแวดล้อม

2.2 ภาคผู้นำท้องถิ่น (Local Leaders) เช่น ผู้ใหญ่บ้าน พระสงฆ์ ผู้นำศาสนา และกลุ่มเยาวชน ซึ่งเป็น “ตัวกลางเชื่อม” ระหว่างเทศบาลกับประชาชน

2.3 เทศบาลตำบลวัดธาตุ (Local Government) ผู้จัดสรรงบประมาณและกำหนดนโยบาย

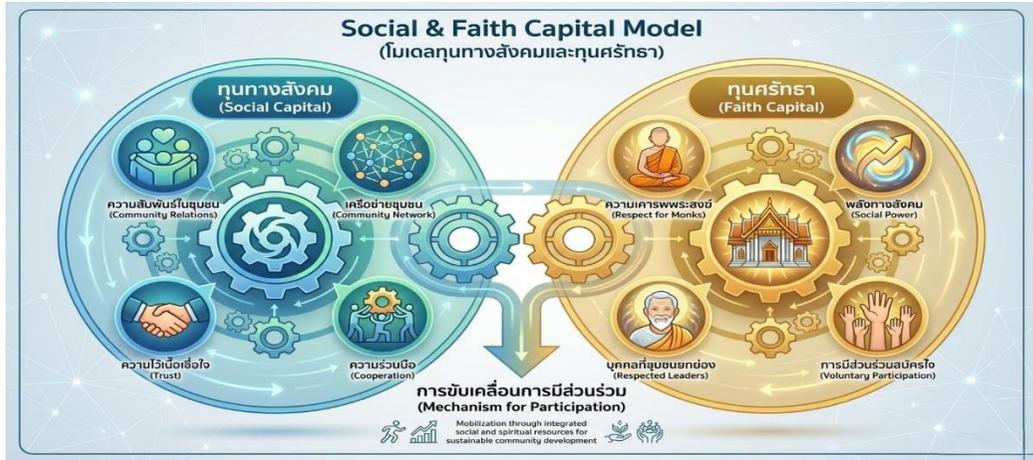
การสื่อสารและความไว้วางใจระหว่างสามฝ่ายนี้เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อระดับการมีส่วนร่วม ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลสามเหลี่ยมการมีส่วนร่วม (Triangular Participation Model)

3. ปัจจัย “ทุนทางสังคม” และ “ทุนศรัทธา” เป็นกลไกสำคัญของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมในพื้นที่เทศบาลตำบลวัดธาตุไม่ได้อาศัยเพียงความรู้หรือข้อมูลข่าวสาร แต่ขับเคลื่อนโดย “ทุนทางสังคม” เช่น ความสัมพันธ์ในชุมชน ความไว้วางใจระหว่างผู้นำกับประชาชน และ “ทุนศรัทธา” เช่น ความเคารพต่อพระสงฆ์หรือบุคคลที่ชุมชนยกย่อง ซึ่งกลายเป็นพลังทางสังคมในการจูงใจให้คนเข้ามามีส่วนร่วมโดยสมัครใจ องค์ความรู้นี้ชี้ให้เห็นว่าการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในพื้นที่วัดธาตุ ควรใช้แนวทางพัฒนาเชิงวัฒนธรรมและจิตวิญญาณควบคู่กับการบริหารเชิงโครงสร้าง ดังภาพที่ 3

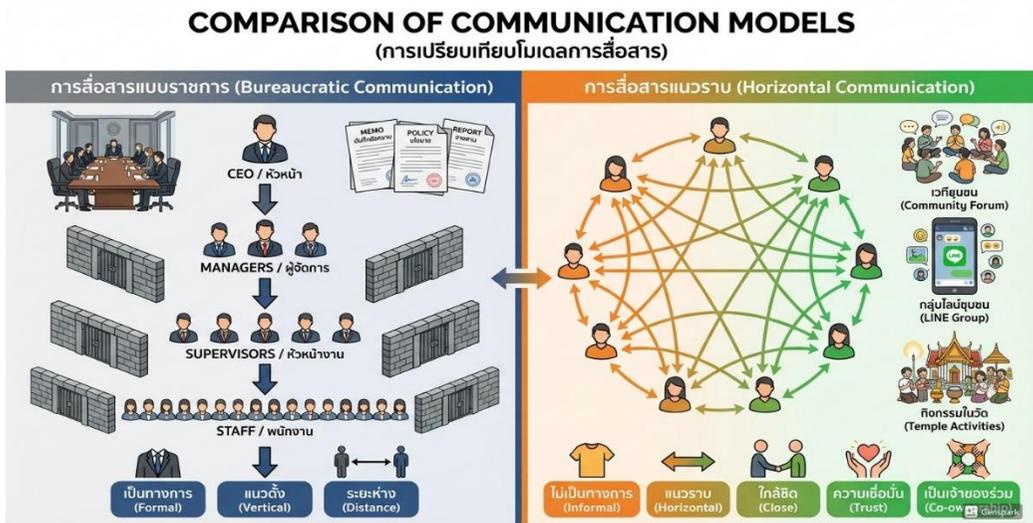

ภาพที่ 3 โมเดลทุนทางสังคมและทุนศรัทธา (Social & Faith Capital Model)

4. การสื่อสารแบบ “แนวนราบ” (Horizontal Communication) สร้างความร่วมมือได้ดีกว่าแบบราชการ

ประชาชนในพื้นที่ที่มีความต้องการช่องทางการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ เช่น เวทีชุมชน กลุ่มไลน์ชุมชน และกิจกรรมร่วมกันในวัด มากกว่าการประชุมเชิงราชการแบบเดิม การสื่อสารแนวนราบระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่เทศบาลสร้างความเชื่อมั่นและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมของโครงการ

องค์ความรู้นี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับเทศบาลอื่นที่ต้องการเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน ดังภาพที่ 4

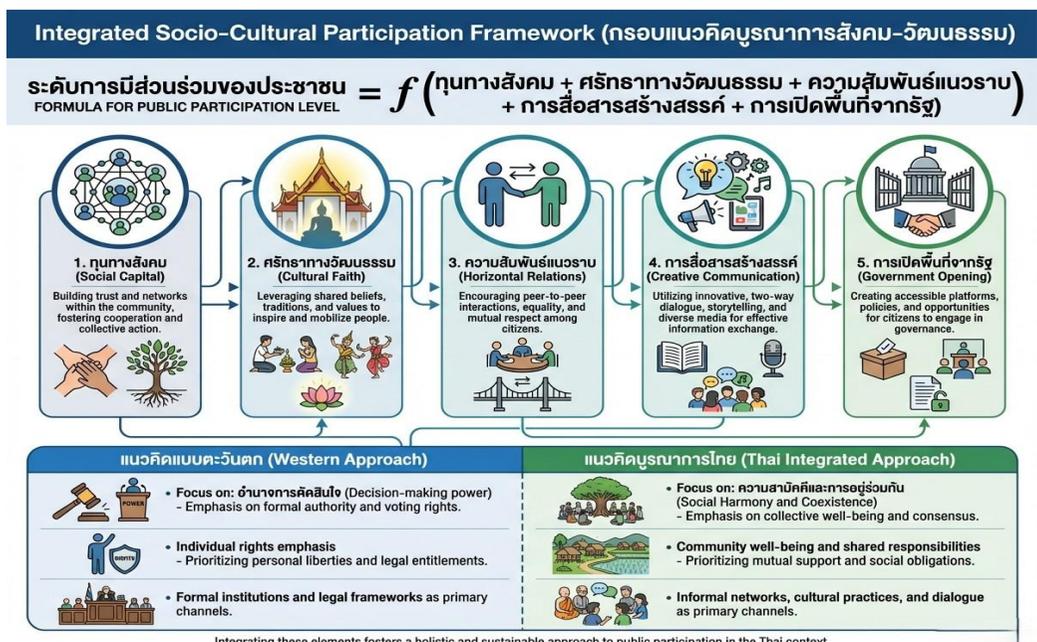
ภาพที่ 4 โมเดลการสื่อสารแนวนราบ (Horizontal Communication Model)

5. กรอบแนวคิดใหม่ “การมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการสังคม-วัฒนธรรม” (Integrated Socio-Cultural Participation Framework)

จากการสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด สามารถเสนอกรอบแนวคิดใหม่ที่อธิบายการมีส่วนร่วมในบริบทเทศบาลตำบลวัดธาตุได้ว่า

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน = f (ทุนทางสังคม + ศรัทธาทางวัฒนธรรม + ความสัมพันธ์แนวราบ + การสื่อสารสร้างสรรค์ + การเปิดพื้นที่จากรัฐ)

กรอบนี้แตกต่างจากแนวคิดแบบตะวันตกที่เน้น “อำนาจการตัดสินใจ” ของประชาชนเพียงอย่างเดียว แต่ให้ความสำคัญกับ “ความสัมพันธ์และอัตลักษณ์ของชุมชน” เป็นตัวขับเคลื่อนหลักของการพัฒนา ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 กรอบแนวคิดบูรณาการสังคม-วัฒนธรรม (Integrated Socio-Cultural Participation Framework)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวัดธาตุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเทศบาลส่งเสริมให้ประชาชนร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมตรวจสอบผ่านกิจกรรมชุมชนต่าง ๆ พร้อมประยุกต์แนวคิดทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนาจิตสำนึกและความรับผิดชอบของคนในพื้นที่ ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการสร้างความไว้วางใจและเปิดโอกาสให้

ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและความสามัคคีในชุมชน ขณะเดียวกันควรเพิ่มช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายโดยเฉพาะสื่อออนไลน์ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับบริบทของชุมชนในจังหวัดหนองคาย

ในส่วน ข้อเสนอแนะการวิจัย จากผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลวัดธาตุ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการบริหารจัดการท้องถิ่น เทศบาลตำบลวัดธาตุควรกำหนด ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการเปิดพื้นที่ให้ ประชาชนเข้ามามีบทบาทในทุกขั้นตอนของการพัฒนา ตั้งแต่การวางแผน การตัดสินใจ การ ดำเนินการ ไปจนถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อสร้างความโปร่งใสและธรรมาภิบาลในการ บริหารงานท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ควรพัฒนาช่องทางการสื่อสารระหว่างเทศบาล กับประชาชนให้มีความหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะช่องทางออนไลน์และโซเชียลมีเดีย เพื่อให้ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง รวมทั้งควรส่งเสริมการจัดเวที ประชาคม การประชุมชุมชน และกิจกรรมเสวนา เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและระดมพลัง ความคิดจากทุกภาคส่วน

3. ข้อเสนอแนะเชิงสังคมและวัฒนธรรม ควรใช้ทุนทางสังคมและทุนทาง วัฒนธรรมของพื้นที่ เช่น ความศรัทธาทางศาสนา ประเพณีท้องถิ่น และภูมิปัญญาชุมชน มาเป็น เครื่องมือในการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยบูรณาการกิจกรรมพัฒนาชุมชนเข้า กับงานวัฒนธรรมและศาสนา เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

4. ข้อเสนอแนะเชิงการศึกษาและการวิจัยต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผล ต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละกลุ่ม เช่น กลุ่มเยาวชน ผู้สูงอายุ หรือเกษตรกร เพื่อ กำหนดแนวทางการส่งเสริมที่เฉพาะเจาะจงและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งควรศึกษารูปแบบ การบริหารจัดการท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จในพื้นที่อื่น เพื่อประยุกต์ใช้กับบริบทของเทศบาล ตำบลวัดธาตุอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2565). *คู่มือการบริหารงานเทศบาล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2565). *คู่มือการบริหารงานเทศบาล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กฤษณะ แสงงาม. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองเลย. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 19(1), 33–47.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2550). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัท ส.เอเชียเพรส (1989) จำกัด.
- จิตภา ธิริศิริกุล. (2565). *ปฐมบทการปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.
- จิราพร ทองอยู่. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานท้องถิ่น. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 22(2), 77–92.
- จตุพร มาเพิ่มผล. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งควายกิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชูชาติ สายสุนทร. (2566). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 30(1), 45–58.
- ธวัชชัย เกิดสวัสดิ์. (2566). การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่กับการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 14(2), 22–36.
- ธัญญาลักษณ์ ใจเที่ยง. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ต่อการพัฒนาทักษะเยาวชนไทย 4.0. ใน *รายงานวิจัย*. สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- นฤมล มั่งมี. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครขอนแก่น. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา*, 12(1), 55–70.
- นรินทร์ จงวุฒิเวศย์. (2550). *แนวคิดแนวทางการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย.
- บุญเลิศ วรรณไกรโรจน์. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 17(3), 1–15.
- พูนศักดิ์ บำรุงกิจ. (2564). รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 17(3), 1–15.

- สำนักงานเทศบาลตำบลวัดธาตุ. (2567). รายงานสรุปผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2567. หนองคาย: ผู้จัดทำ.
- สิริภักตร์ ศิริโท. (2560). ความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร, 14(1), 159 – 177.
- สุทธิพงษ์ วรรณไกรโรจน์. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการบริหารจัดการภาครัฐแบบมีส่วนร่วม. วารสารรัฐศาสตร์ปริทัศน์, 18(2), 101–117.
- อดิวิส ศิริพันธ์. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อำพร บัวเขียว. (2562). แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานท้องถิ่น. วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, 11(2), 67–78.